

Wiesław Delimat

Międzyuczelniany Instytut Muzyki Kościelnej, Kraków
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Federacja Caecilianum – Śpiewajcie swoim życiem!

Federacja Caecilianum bywa nazywana przez niektórych Federacją Ludzkich Serc. Dodajmy – serc radosnych, rozśpiewanych, pełnych entuzjazmu i chęci do wspólnego działania.

Ruch cecyliński w Polsce zapoczątkowała działalność ks. Józefa Surzyńskiego, który na wzór niemieckiej ACV powołał do istnienia w roku 1884 w Poznaniu, a następnie w Krakowie Towarzystwo św. Wojciecha. Polski Związek Chórów Kościelnych powstał oficjalnie w roku 1926, najpierw w Gnieźnie i Poznaniu, a kilka lat później w Krakowie. Działalność Związku została przerwana przez II wojnę światową. Po wojnie Związek został na krótko reaktywowany, ale już w roku 1950 ostatecznie rozwiązany. Od tego czasu działalność chórów kościelnych rzadko przyjmowała zorganizowane formy. Choć praktyka wspólnego muzykowania chóralnego w polskich kościołach była wciąż żywa, to jednak najczęściej zespoły koncentrowały się na działaniach indywidualnych, w swoich parafiach i ośrodkach duszpasterskich. Wspólne spotkania chórów, połączone z wykonywaniem jednolitego repertuaru, związane były najczęściej z uroczystościami religijnymi o skali ogólnopolskiej, diecezjalnej lub parafialnej. Nie sposób nie wymienić w tym miejscu choćby uroczystych liturgii, sprawowanych w naszym kraju przez Ojca Świętego Jana Pawła II podczas jego pielgrzymek do kraju ojczystego. Spotkania chórów, połączone z przygotowaniem muzyki do papieskich mszy świętych jednocyły zespoły, które, jak wspominają chórzyci, wzajemnie uskrzydlały się i ubogacały. Poszczególne diecezje, dekanaty, a nawet parafie organizowały także wiele innych uroczystych spotkań, podczas których śpiew połączonych zespołów chóralnych pełnił niezwykle ważną funkcję jednoczącą i modlitewną. Nie brakowało także w całym kraju spotkań o charakterze przeglądów czy konkursów. W tej sytuacji nietrudno zrozumieć pomysł odnowienia w naszym kraju idei ruchu cecylińskiego, który zrodził się w głowach warszawskich muzyków w latach 80. XX wieku. Głównym motorem napędzającym i prowokującym konkretne działania był w tym względzie ks. dr Andrzej Filaber, kapłan Archidiecezji

Warszawskiej, muzykolog i dyrygent. To on właśnie, spotykając się z dyrygentami i śpiewakami warszawskich chórów kościelnych, zachęcał ich do stworzenia Związku Chórów Kościelnych Caecilianum. Przygotowanie statutu, zorganizowanie zespołów, zainteresowanie ideą Episkopatu Polski oraz inne działania organizacyjne zajęły kilka lat. Statut Polskiego Związku Chórów Kościelnych Caecilianum został zatwierdzony przez władze kościelne i państwowe w roku 1994. Podpis prymasa Polski, kardynała Józefa Glempa, pod Statutem Związku, poprzedzony był jego osobistymi uwagami o charakterze prawnym. Rok 1994 traktowany jest więc przez członków Caecilianum jako rok reaktywowania działalności Związku w czasach współczesnych. W dniu 12 czerwca 2002 roku Związek został zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 71157 i od tego momentu uzyskał osobowość prawną. W roku 2008 Związek zmienił nazwę na Federacja Caecilianum, która obowiązuje do chwili obecnej. Od kwietnia 2006 roku Federacja posiada status Organizacji Pożytku Publicznego.

Federacja Caecilianum skupia blisko 130 zespołów chóralnych z całego kraju, do których należy ok. 4500 chórzystów. Terytorialnie podzielona jest na 4 oddziały: warszawski, poznański, bydgoski i krakowski. Nad pracą Federacji czuwa wybierany kadencyjnie zarząd główny, złożony z przedstawicieli zespołów. Oprócz tego każdy oddział ma swój własny zarząd. W praktyce prezesi zarządów poszczególnych oddziałów są członkami zarządu głównego. Prezesa zarządu głównego wybiera spośród siebie cały zarząd. Do chwili obecnej Federacja miała trzech prezesów zarządu głównego. Byli nimi kolejno: ks. Andrzej Filaber (obecnie prezes honorowy), Wiesław Jeleń (zmarły w 2012 roku) i piszący te słowa. Każdy oddział posiada także swą komisję artystyczną. Nad działaniami muzycznymi całej Federacji czuwa zaś Główna Komisja Artystyczna Caecilianum. Należy zaznaczyć, iż członkowie władz Związku oraz komisji artystycznych wszystkich szczebli pracują społecznie.

Federacja Caecilianum jest organizacją otwartą. Wstąpić doń może każdy zespół (chór, ale także orkiestra), któremu bliskie są jej idee i który jest gotowy realizować cele zawarte w Statucie. Najważniejsze z nich według Statutu Federacji to:

- 1) pielęgnowanie muzyki religijnej i podnoszenie poziomu jej wykonywania,
- 2) kształtowanie właściwej estetyki wykonawstwa muzycznego zgodnie z nauką Kościoła rzymskokatolickiego,
- 3) kultywowanie tradycyjnych form śpiewu liturgicznego oraz muzyki kościelnej zgodnie z wytycznymi Kościoła rzymskokatolickiego,
- 4) promowanie wartościowej twórczości muzycznej,
- 5) działalność naukowa, edukacyjna i wychowawcza w zakresie muzyki, zwłaszcza śpiewu religijnego,

- 6) działalność ekspercka, inicjowanie badań naukowych w dziedzinie kultury i sztuki sakralnej,
- 7) ochrona dóbr kultury, sztuki i tradycji muzycznej, szczególnie religijnej,
- 8) wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, a zwłaszcza pomoc zespołom muzycznym,
- 9) podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- 10) pogłębianie poprzez działalność artystyczną wrażliwości na wartości duchowe,
- 11) upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży zgodnie z nauczaniem Kościoła.

Należy pamiętać, iż w myśl litery prawa członkiem Federacji nie są chóry, lecz osoby fizyczne, w praktyce dyrygenci i chórzyci. Każdy członek musi więc złożyć indywidualną deklarację wstąpienia do Federacji.

Federacja Caecilianum działa bardzo aktywnie na terenie całego kraju. Poszczególne oddziały organizują konkursy, spotkania chórów, warsztaty dla dyrygentów i chórzystów, a także spotkania o charakterze okolicznościowym, jednoczące chórzystów i pozwalające im na bliższe poznanie.

Nie sposób wymienić wszystkich działań Federacji, dość wspomnieć, że każdy z oddziałów przygotowuje rocznie co najmniej kilka imprez, w których bierze zwykle udział kilkuset śpiewaków wraz ze swoimi dyrygentami i opiekunami. Niektóre z tych imprez mają charakter cykliczny (jak choćby trwające cały rok warszawskie kursy dla dyrygentów chóralnych czy konkursy chóralne w Bydgoszczy i Ząbkach), inne organizowane są natomiast jednorazowo (dla przykładu spotkania chórów oddziału krakowskiego w sanktuarium w Pasierbcu oraz w krakowskim Centrum Jana Pawła II – w maju 2013). Oczywiście działania Federacji w żaden sposób nie ograniczają indywidualnych działań zespołów, które koncertują, śpiewają podczas liturgii i animują życie muzyczne własnych parafii oraz ośrodków, przy których działają.

Oto, co daje chórom i chórzystom przynależność do Caecilianum:

- mogą oni korzystać ze wszystkich organizowanych przez Federację spotkań, warsztatów, szkoleń, które są zwykle finansowane lub współfinansowane przez Federację i prowadzone przez wybitnych artystów: dyrygentów, śpiewaków czy liturgistów,
- uzyskują wsparcie merytoryczne poprzez opiekę artystyczną sprawowaną przez komisje artystyczne Federacji lub poszczególnych oddziałów,
- zespoły mogą korzystać z bardzo bogatej biblioteki nutowej, której część ma charakter zbioru archiwaliów nutowych (znajduje się w Warszawie),

zdecydowanie jednak większa część umieszczona jest na stronie internetowej Federacji i dostępna po zalogowaniu dla wszystkich zespołów należących do Federacji,

- każdy zespół należący do Caecilianum może korzystać z osobowości prawnej Federacji, co pozwala między innymi na: staranie się o pozyskiwanie dotacji celowych od jednostek samorządu terytorialnego oraz sponsorów, wystawianie rachunków za wykonane koncerty czy też podpisywanie umów,
- poprzez fakt posiadania przez Federację statusu Organizacji Pożytku Publicznego możliwy jest odpis 1 procenta podatku dochodowego i przeznaczenie go na cele Federacji, ze wskazaniem na konkretny zespół,
- nade wszystko jednak obecność w Federacji daje poczucie przynależności do grona osób, które łączy wspólna idea możliwie najpiękniejszego i najbardziej profesjonalnego wyśpiewywania chwały Stwórcy.

W roku 2014 minie 20 lat od chwili reaktywowania działania Federacji Caecilianum. Fakt ten będzie okazją do świętowania.

Najważniejszym wyrazem naszej radości będzie I Ogólnopolski Kongres Chórów Caecilianum, który pod hasłem „Śpiewajcie swoim życiem” odbędzie się w Krakowie w dniach 19–21 września 2014 roku. Liczymy na obecność chórzystów z całej Polski, którzy spotkają się w Centrum Jana Pawła II, Bazylice Miłosierdzia Bożego oraz katedrze wawelskiej. Te trzy miejsca, tak ważne dla naszego kraju, polskiej historii oraz religijności, pozwolą jeszcze lepiej zrozumieć, jak ważny jest wspólny śpiew i jak wzniosła jest jego rola w kształtowaniu człowieka i uwrażliwianiu go na prawdziwe piękno.